

การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครูโรงเรียนวัดบ้านซุง (อิสระวิทยา)
The Development of Teachers' Academic Competencies
at Wat Banchung (Isara Wittaya) School

ภาคภูมิ ทองลาด

Pakphum Thonglard

โรงเรียนวัดบ้านซุง (อิสระวิทยา)

Wat Banchung (Isara Wittaya) School

E-mail: pakphumthonglad@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครู โดยเนื้อหาถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนสำคัญ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและสมรรถนะ โดยกล่าวถึงทั้งทฤษฎีการบริหารและทฤษฎีสมรรถนะ พร้อมทั้งอธิบายสมรรถนะทางวิชาการของครูในสามด้านหลัก ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีมในงานวิชาการ การพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ และการแสวงหาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการ ส่วนที่สอง มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อสมรรถนะทางวิชาการของครู ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นสามกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านบุคคล โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะทางวิชาการกับปัจจัยเชิงสาเหตุเหล่านี้ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครู ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการวิจัย ได้แก่ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหาร การศึกษา การพัฒนานวัตกรรมที่เกิดจากงานวิจัย แนวทางการยกระดับครูทั้งในภาพรวมและกลุ่มครูที่ได้รับการพัฒนาเชิงลึก ตลอดจนองค์ความรู้และข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายการบริหารการศึกษา หรือใช้เป็นฐานต่อยอดในการทำวิจัยในอนาคต

คำสำคัญ: สมรรถนะทางวิชาการของครู, ทฤษฎีการบริหาร, ปัจจัยเชิงสาเหตุ

Abstract

This article aimed to enhance understanding among educational personnel and stakeholders regarding teachers' academic competence. The content was divided into two main sections. The first section presented concepts and theories related to administration and competence, including administrative theory and competence theory. It also explained teachers' academic competence in three dimensions: teamwork in academic work, self-development for academic quality, and the pursuit and application of academic knowledge. The second section focused on analyzing causal factors influencing teachers' academic competence, which were categorized into three groups: network factors, organizational factors, and individual factors. The relationship between academic competence and these causal factors was established as a conceptual framework for research on models of academic competence development for teachers. The findings were expected to generate new knowledge in educational administration, innovations derived from research, and guidelines for improving teachers both collectively and in targeted groups. Furthermore, the knowledge and research outcomes could be utilized to inform educational administration policies or serve as a foundation for future studies.

Keywords: Teachers' Academic Competence, Administrative Theory, Causal Factors

บทนำ

การพัฒนาสมรรถนะครูถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 21) ได้กำหนดกรอบการพัฒนาสมรรถนะครูตามนโยบายการพัฒนาครูทั้งระบบ โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland และ David C (1973, p. 57) ที่อธิบายว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลซึ่งสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรสามารถสร้างผลงานโดดเด่นกว่าผู้อื่นในสถานการณ์ที่หลากหลาย โดยมีรากฐานจากแรงจูงใจ อุปนิสัย ภาพลักษณ์ภายใน และบทบาทที่สะท้อนต่อสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 21) ได้กำหนดสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอน แบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก และ สมรรถนะประจำสายงาน โดยสมรรถนะหลักมี 5 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และจริยธรรมกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนสมรรถนะประจำสายงานมี 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการ

จัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

McClelland (1953, อ้างถึงใน สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ, 2548, หน้า 4) ได้ชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะสะท้อนถึงความสามารถภายในบุคคลที่เป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน โดยครูที่มีสมรรถนะสูงสามารถประยุกต์ใช้หลักการและวิชาที่ตนมีเพื่อสร้างประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความรู้และทักษะในยุคปัจจุบัน

สมรรถนะทางวิชาการถือเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียน ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพที่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก (กลัณญ์ เพชรภรณ์, 2555, หน้า 2) อย่างไรก็ตาม ระดับสมรรถนะทางวิชาการของครูอาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยด้านเครือข่าย เช่น การเข้าร่วมเครือข่ายทางวิชาการ การได้รับประสบการณ์และสิ่งสนับสนุนจากเครือข่าย บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงเห็นความจำเป็นในการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครู โดยการกำหนดรูปแบบการพัฒนาจะต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุและแนวทางการจัดการกับปัจจัยเหล่านั้น เพื่อยกระดับสมรรถนะทางวิชาการของครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านบุคคล สามารถร่วมกันอธิบายสมรรถนะทางวิชาการของครู
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการของครูให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ

กรอบแนวคิด

ตัวแปรตาม

สมรรถนะทางวิชาการของครู

1. การทำงานร่วมกันเป็นทีมในงานวิชาการ
2. การพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ
3. การแสวงหาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการ

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยด้านเครือข่าย

1. การเข้าร่วมเครือข่ายทางวิชาการ
2. ประสบการณ์ที่ได้รับจากเครือข่าย
3. สิ่งสนับสนุนการทำงานวิชาการ
4. บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน

ปัจจัยด้านองค์กร

1. นโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหาร
2. ระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียน
3. การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
4. วัฒนธรรมองค์กรทางวิชาการ

ปัจจัยด้านบุคคล

1. ความรู้และทักษะ
2. แรงจูงใจ
3. จริยธรรมและความรับผิดชอบ
4. ความสามารถในการพัฒนาตนเอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. POSDCoRB แนวคิดของ Gulick และ Urwick (1973) เน้นการบริหารองค์กรผ่าน 7 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้าง การจัดทีมงาน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ โรงเรียนวัดบ้านซึ้งสามารถนำหลักการนี้มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ เช่น การวางแผนพัฒนาครู การจัดโครงสร้างฝ่ายวิชาการ และการติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. วงจรคุณภาพ PDCA Deming (1986) เสนอวงจรคุณภาพ Plan-Do-Check-Act ซึ่งช่วยให้การทำงานมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนวัดบ้านซึ้งสามารถใช้ PDCA ในการพัฒนาครู เช่น การวางแผนอบรมครู การดำเนินการจริง การตรวจสอบผล และการปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน

3. การจัดการทรัพยากร 4Ms Drucker (1970) เน้นการใช้ทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนวัดบ้านซึ้งควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาครู จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย และสร้างระบบการจัดการที่สนับสนุนการเรียนรู้ของครูและนักเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะทางวิชาการของครูมีรากฐานจากงานของ McClelland (1973, p. 57) ที่ได้อธิบายว่าสมรรถนะประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงศักยภาพของบุคคลในการปฏิบัติงาน นักวิชาการรุ่นต่อมาได้ขยายความหมายและจำแนกสมรรถนะออกไปในหลายมิติ แต่แนวคิดดั้งเดิมของ McClelland ยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาและพัฒนา โดยเฉพาะในประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการและนักวิชาการ เช่น สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ (2548, หน้า 4) และอาภรณ์ ภูววิทยาพันธุ์ (2548, หน้า 22-23) ได้เสนอการจำแนกสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นสมรรถนะทางวิชาการของครูที่สำคัญ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเอง และการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ทางวิชาการ

แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับ McClelland (อ้างใน กานต์ อัมพานนท์, 2558, หน้า 3) ที่ได้จำแนกสมรรถนะออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ทุกตำแหน่งต้องมี เช่น ความรู้ด้านการสอนและการประเมินผล, สมรรถนะด้านหน้าที่ (Functional Competency) ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะที่แตกต่างไปตามบทบาท เช่น เทคนิคการสอน และสมรรถนะด้านการจัดการ (Managerial Competency) ซึ่งเป็นทักษะของผู้บริหารหรือหัวหน้าทีม เช่น การวางแผนและการบริหารการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ Gary Hamel และ C.K. Prahalad (1994, อ้างใน อาภรณ์ ภูววิทยาพันธุ์, 2548, หน้า 22-23) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง Core Competencies ในหนังสือ Competency Dictionary โดยชี้ให้เห็นว่าความสามารถหลักเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการนำไปใช้ทั้งในองค์กรเอกชนและภาครัฐในประเทศไทย และถือเป็นเครื่องมือสมัยใหม่ในการบริหารงาน ขณะที่ Mohanta (2018, p. 20) ได้เสนอการแบ่งสมรรถนะออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะเฉพาะด้าน สมรรถนะด้านพฤติกรรม สมรรถนะตามเกณฑ์ และสมรรถนะด้านความสามารถพิเศษ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว บทความนี้จึงชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะทางวิชาการของครูที่ควรได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างจริงจัง ได้แก่ การทำงานเป็นทีมในงานวิชาการ การพัฒนาตนเองในงานวิชาการ และการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ในงานวิชาการ ทั้งนี้คุณภาพการศึกษาในภาพรวมขึ้นอยู่กับระดับสมรรถนะทางวิชาการของครูโดยตรง ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

สมรรถนะทางวิชาการของครูอาจสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับ ปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านเครือข่าย ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านบุคคล การศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจว่าปัจจัยใดมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างสมรรถนะ และสามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะทางวิชาการที่เข้มแข็งและสอดคล้องกับความต้องการของการศึกษาในศตวรรษที่

สรุปผลของการวิจัย

บทความนี้ได้กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครู โดยอาศัยแนวทางจากศาสตร์การบริหารการศึกษาและจิตพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งทำให้สามารถกำหนดสมรรถนะทางวิชาการของครูที่สำคัญได้ 3 ด้าน ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีมในงานวิชาการ การพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ และการแสวงหาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการ ทั้งสามด้านนี้ถือเป็น ตัวแปรตาม ที่สะท้อนคุณภาพและความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ในขณะเดียวกัน ได้มีการวิเคราะห์ ตัวแปรอิสระ ที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุซึ่งส่งผลต่อสมรรถนะทางวิชาการของครู โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ ปัจจัยด้านเครือข่าย ประกอบด้วย การเข้าร่วมเครือข่ายทางวิชาการ การได้รับประสบการณ์จากเครือข่าย สิ่งสนับสนุนการทำงานวิชาการ และบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน ปัจจัยด้านองค์กร ประกอบด้วย นโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหาร ระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน และวัฒนธรรมองค์กรทางวิชาการ และปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย ความรู้และทักษะ แรงจูงใจ จริยธรรมและความรับผิดชอบ และความสามารถในการพัฒนาตนเอง การนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้กล่าวถึงทั้งความหมาย ทฤษฎี และงานวิจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะทางวิชาการของครูและปัจจัยเชิงสาเหตุเหล่านี้ โดยสรุปอย่างกระชับ เพื่อสร้างความเข้าใจในภาพรวม ก่อนที่จะนำไปสู่การกำหนด กรอบแนวคิดการวิจัย และการตั้งสมมติฐานสำหรับการศึกษาในอนาคต

กรอบแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านเครือข่าย องค์กร และบุคคล ล้วนมีบทบาทสำคัญในการอธิบายและส่งเสริมสมรรถนะทางวิชาการของครู ซึ่งเมื่อได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กัลญัญ เพชรารณ.(2555).การศึกษาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดของแบรคเคน, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ.(2548).แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency based learning (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.(2553).คู่มือประเมิน สมรรถนะครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์.(2549).Competency Dictionary.พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพมหานคร :เอชอาร์เซ็นเตอร์
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. Cambridge, MA: Center for Advanced Engineering Study, Massachusetts Institute of Technology.
- Drucker,P.F.(1970).The Effective Executive.London:Pan Books.

- Gulick, L. and Urwick, L.(1973).Papers on the Science of Administration. Institute of Public Administration, New York.
- House, J. S. (1981). Work stress and social support. Reading, MA: Addison-Wesley.
- McClelland, David C.(1973).Test for Competence, Rather than Intelligence. American Psychologists. v. 17(7) (p.57).
- Mohanta, G.C. (n.d).(2018).Competency-meaning, characteristicsand types. RetrievedApril. from<https://www.slideshare.net/GaurangaMohanta/competency-meanincharacteristics-andtypesgcm>.